

A VI. Hatvani Kisgrafikai Biennálé (2026) megnyitója

Vasné dr. Tóth Kornélia

A tárlatot szerzőnk, Vasné dr. Tóth Kornélia művelődéstörténész, az Országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársa mutatta be az érdeklődőknek 2026. május 30-án a Hatvani Galériában. A kiállítás június 30-áig volt megtekinthető.

Szeretettel köszöntök minden kedves jelenlévőt! 2026. május 21-én, egy hete ünnepeltük Albrecht Ajtósi Dürer (1471–1528) magyar származású bajor festő, grafikus születésének 555. évfordulóját. Munkássága a mai napig nagy hatást gyakorol a képzőművészeti életre, fa- és rézmetszeteinek kivételes ábrázolóereje, részletgazdagsága miatt a metszés nagymestereként tisztelték kortársai, és az utókor is méltán tartja nagyra. Jelen kiállítás magában hordozza és továbbörökíti azokat az értékeket, melyeket ő képviselt.

Örömmel konstatálhatjuk, hogy a hatvani kisgrafikai biennálé népszerűsége folyamatosan nő, egyre több művész nevez pályamunkával, akik mind nagyobb számban mutatkozhatnak be a tárlaton. A közelebbi múltra visszatekintve a több száz beérkezett műből a 2022-es seregszemlén 97 grafikus alkotásai szerepeltek, 2024-ben már 107, idén ezt jóval meghaladva 151 művész grafikai szemlélhető a kiállításon. A zsűri tagjait – Tompa Z. Mihály galériavezetőt, valamint dr. habil. Szepessy Béla, Herczeg István és Bugyi István József grafikusművészeket –

nagy köszönet illeti a nívós szakmai munkáért, melynek eredményeként a most beérkezett

559 alkotásból élénk tárul a falakon látható több mint másfél száz kisgrafika. A jelen biennálé alkotói – akik közt közel annyi nő található, mint férfi – hazánk minden részéből pályáztak, emellett külföldről is küldtek be műveket: Szlovákiából, Lengyelországból

Vasné dr. Tóth Kornélia megnyitja a kiállítást. Fotó: Albert Péter

Tompa Z. Mihály galériavezető szól a kiállítás közönségéhez. Fotó: Albert Péter

1. kép. Havasi Tamás:
Van remény, 2026 (rézkarc)

ból, Horvátországból, Olaszországból, Törökországból, Mexikóból és Kolumbiából.

(1. kép)

A biennálé anyagát kiegészítve, a kortárs grafikusok széles körének bemutatása mellett a múltba is visszatekintünk egy kamaratárlattal, mely irodalom és képzőművészet kapcsolódási pontjaira rávilágítva *Az ÉS grafikusai 1960–1979* című könyvben szereplő képekből ad válogatást. A tavaly megjelent kötet az *Élet és Irodalom* folyóirat képi anyagából készült Nagy László költő, műfordító, grafikus születésének századik évfordulója tiszteletére, Molnár Valéria összeállításában. Olyan jeles alkotók munkáit idézi fel, mint Barcsay Jenő, Gross Arnold, Gyulai Líviusz, Kondor Béla, Rékassy Csaba stb.

A *hic et nunc* ('itt és most') jelentőségét átérezve elmondhatjuk, hogy a Hatvani Galéria falain idén is nagy képzelőerővel, bravúros technikai képzettséggel megáldott művészek alkotásai szerepelnek, akiknek hitvallása a művészet eszközeivel látni és láttatni. „... van-e valami nemesebb, valami szebb az emberben, mint a művészi lángész csodálatos alkotó ereje? Van-e a léleknek nemesebb, tisztább gyönyörűsége, mint a mit ez

alkotásban talál?” – tehetjük fel a kérdést Pekár Károly esztétát idézve. A művészi alkotások, ezen belül a grafikák hatásmechanizmusát, a belőlük sugárzó határtalan alkotóerőt csodálhatjuk a jelen kisgrafikai tárlatot szemlélve is, mely „bepillantást ad az emberi lélek benső, rejtett jelenségeibe, a művészi alkotás, a génuszteremtő tevékenységének érdekesen titokzatos és mindenkoron csodálatra méltó fenséges titkaiba”. (2. kép)

Dürer munkássága nyomán a tárlat célja a hagyományos grafikai technikák továbbörökítése a következő nemzedékek számára. E kisgrafikai biennálén – a nevéhez méltóan – olyan kis méretű műveket láthatunk, melyek a klasszikus sokszorosító eljárások valamelyikével készültek az utóbbi két évben, és a nyomódúc maximális mérete 20×15 cm. A sokszorosítás többféle módon történhet, magas-, mély-, síknyomással és szitanyomással, illetve ezek keverékével. A hozzájuk tartozó technikák széles skáláját vonultatja fel a kiállítás, legjellemzőbbek a linóleum- és a fametszet, a litográfia, a rézkarc, a rézmetset, az alukarc, a hidegtű, az

2. kép. Zalatnai Pál:
Utolsó esély, 2026 (rézkarc)

3. kép. Nagy Sándor Zoltán:
Koios, 2025 (rézkarc, aquatinta)

aquatinta, a mezzotinta és a kollográfia. A rézkarc többeknél társul a foltmaratás (aquatinta) eljárással, mely révén a részletgazdag kompozíció finom tónusokkal, árnyalatokkal, foltokkal egészül ki, festményszerű hatást kölcsönözve a műnek. (3. kép)

A digitális technikák és a mesterséges intelligencia térhódítása napjainkban egy olyan erő, ami alapjaiban formálta át a tervezőgrafika lehetőségeit – ugyanakkor, ahogy e kiállítás is mutatja, a digitális eszközökkel készült alkotások nem vehetik át a kézműves technikákkal, az emberi kéz munkájával létrejövő művek szerepét. Már csak a sajátos látásmód miatt sem, amelyre maga az ember, a művész képes. Az ember sajátja az a vizuális észlelési mód, mely a kreativitás és intuíció révén a megszokottól eltérő, innovatív megoldásokra képes. Ez a fajta érzékelés rendelkezik azzal a kulturális, érzelmi és etikai kontextussal, humánnummal, mely az alkotás során a helyzetek árnyaltabb megértését és közvetítését teszi lehetővé. A kiállításon látható grafikák is így keletkeztek.

A művek létrejötté, a művészi alkotómunka során megha-

tározó szerepet játszik a kifelé nézés, a kreatív látás és mellette a befelé fordulás, a kontempláció. Az alkotás folyamatának egyes szakaszai (a témaválasztás és a koncepció felvetése, a vázlat készítése, a variációs lehetőségek sokféleségének áttekintése stb.) szervesen épülnek egymásba.

A jelen tárlat a szemlélőt is speciális látásra hívja. A *grafika* szó a görög *graphé* ('írás, rajz') és *graphikosz* ('írásbeli, rajzos') szavak származéka. Ezek jelentése is arra utal, hogy a grafikákon kiemelt szerepet kapnak a vonalak mint sokrétű kifejezőeszközök, melyek az értelmüket sík felületek elhatárolásában és díszítésében nyelik el, a kompozíciót az általuk képzett terek, alakzatok alkotják. (4. kép)

4. kép. Szepessy Béla: Szent Miklós, 2024 (linómetszet)

„A grafika ott kezdődik, ahol a forma önmagáért való szépsége érvényesül. Tehát nem vázlat. Nem alap, amelyre a művész festői mondanivalóit fogja felépíteni, hanem befejezett egység, melyből sem el-

venni, sem hozzátenni nem lehet. Még akkor sem, ha az egész csak pár vonalból áll” – fogalmazott Rosner Károly művészettörténész. Erről tanúskodik a mostani biennálé megannyi aprólékosan, precízen kidolgozott grafikája is. A vonalak a kompozíció alapvető építőkövei, amelyek formát, irányt, ritmust és feszültséget adnak a képnek. Lehetnek vékonyak, vastagok, élesek, lágyak, feketék vagy éppen színesek. A vékonyabb és a teltebb vonalak játékából sajátos térszerkezet formálódik, ráadásul egyes vonalak vastagsága önmagában is változik. A vonalvezetési módok követhetik a téma objektív törvényszerűségeit – például egy fa törzse vastagabb vonallal nyer ábrázolást, mint az ágak vagy a levelek –, de minden esetben az alkotó egyéni rajzolási stílusából és személyiségéből fakadó szubjektív kifejezőerővel is bírnak. Az előbbi tanítható és megtanulható, az utóbbi legfeljebb másolható. Az objektív és szubjektív elemek kombinációinak foka az alkotás kvalitásának egy lényeges értékmérője.

A kép grafikus szerkezete, a vonalak, pontok sűrítésével létrejövő folthatások, erős kontrasztok és finom tónusok, egyedi színárnyalatok, a monokrómia és a polikrómia egyaránt gazdag érzelmi töltet hordoznak, a pillanatnyi emóciókat éppúgy közvetítik, mint az emberiség évezredek vágyait, törekvéseit. A különféle színhatások emellett mélységet, térbeliséget és sajátos atmoszférát teremtenek.

A kiállítás képei, a grafikák egymásra gyakorolt hatása, elhelyezésük sorrendje, egy-

másra következése – mely nem egy meghatározott tematikai rendszer szerint épül fel – további szerteágazó asszociációkat kelt a szemlélőben. Az alkotások ritmusa, bizonyos motívumok ismétlődése sajátos egésszé kovácsolja össze az itt kiállított műveket, egyetlen komplex üzenetté sűrítve az egyes alkotások jelentésrétegeit, egyfajta dinamikát adva a tárlat egészének, a képek egymásutánjának. Valamennyi grafika komoly művészeti értékkel, gondolatébresztő tartalommal bír, önmagában is fontos mondanivalót hordoz. Közülük ezúttal néhány mű kiemelésére van lehetőség. (5. kép)

5. kép. Damó István: Háború és háború I., 2026 (rézkarc)

A témák egyrészt igen sokfélék, másrészt bizonyos alkotások több szálon is kapcsolódnak egymáshoz, ilyenek például a fenyegetettség, a halálközelség, a háború, a betegség kérdéskörét bemutató grafikák, köztük Damó István *Háború és háború I-II.*, Jánváry Zoltán *A fegyver anatómiája*, Herczeg István Gáz, Kis Mónika *Memento mori 2.*, Zalathnai Pál *Utolsó esély* és Pazár Éva *Röntgen-ultrahang váró* című műve.

Az ókori görögök hiedelemvilágát, mitológiai alakokat idéznek az *Akhilleusz és Patroklosz*, az *Ikarosz földet ér*, a *Minótauros* és *Daidalos*, illetve a *Koiosz* című grafikák – Kiss Leticia, Öllinger Péter, Vén Zoltán és Nagy Sándor Zoltán munkái. Utóbbi grafikus alkotásai közül a *Koiosz* a titánokat bemutató sorozat egyik darabja, másik kiállított műve, az *Iza* viszont egy jelenbeli eseményt, egy megrendítő személyes családi történetet fogalmaz meg a grafika nyelvén, egy kisbabát helyezve a közép-pontba. A két művet összeköti a *Koiosz* név, melynek jelentése kérdés, kérdezés. A nagy sorskérdések alakulásában, kimenetelében nekünk nem egyszer csak passzív nézői, megfigyelői szerep jut, ahogy a képmontázs apró négyzetekben megjelenő alakok és oda elhelyezett tárgyak is ki vannak szolgáltatva a sorsnak, a gyakran rájuk leselkedő veszélyeknek – utóbbiakat a grafika sarkaiban megjelenő sötét képi elemekkel érzékelteti a művész. (6. kép)

Az emberi és állati világ sajátos összekapcsolásával a horvát Edvin Dragičević az állatokat parabolászerűen, erkölcsi péld-

6. kép. Nagy Sándor Zoltán: *Iza*, 2025 (rézkarc, aquatinta)

dázatként, oly módon jeleníti meg, hogy gyakran emberi érzelmeket, társadalmi visszásságokat, abszurdításokat mutat be, leplez le általuk. Ennek egy példája a *Mother's Love* ('Anyai szeretet') című grafika, melynek dominánsan madártestű anyaalakja groteszk módon emberi lábakkal jelenik meg. A címben is jelzett anyai szeretet védelmet jelentő közelsége ad biztonságot a veszélyek közepette, ugyanakkor a csupasz koponyájú fiókák ábrázolása fenyegetettséget sugall, a közös emberi-állati sorsra, a természet örök törvényére, a halál elkerülhetetlenségére figyelmeztet. (7. kép)

7. kép. Edvin Dragičević: *Mother's Love*, 2026 (rézkarc)

Szuggesztív hatással bír, negatív emberi magatartásformákat választ tárgyaúl Olexa József *Előképek az utolsó vizsgáról* című sorozata, melynek tárlaton látható darabjai a *Gyávaság* és a *Közhöly*. A képek az önmagunkkal való szembenézésre, világunk mélyebb megértésére ösztönöznek. A *Közhöly* című grafika kontextusba hozható Dante Alighieri itáliai költő elbeszélő költeményével, az *Isteni színjátékkal*, melyben a közhölyök a pokol előcsarnokában tartózkodnak, mivel sem az ég, sem a pokol

nem fogadta be őket: „E szomorú házat / azok nyerik, kik közönyösen éltek / s kiket nem ért dicséret, sem gyalázat; / s az angyalok, kik fellázadni féltek / s hivek sem voltak; csak magukra voltak, / lelkükben nincsen sem erény, se vétek. / Az ég elűzte s itten kóborolnak, / mert őket a pokol is szégyenelte: / nem kellett sem égne, sem pokolnak.” (Dante: *Pokol*) Olexa e sorozatát társadalomkritikaként is felfoghatjuk, mivel annak darabjai a Teremtő előtti megmérettetésünkről szólnak, aki a szívünkbe lát. E művek célja, hogy provokatív hatást gyakoroljanak, ezáltal mind a nézők, mind az alkotó életét, létértelmezését befolyásolják. A képek által közvetített erkölcsi üzenet: „Változtasd meg élted!” (R. M. Rilke: *Archaisus Apollórtörő*) (8. kép)

Idén emlékezünk a törökök ellen vívott vesztes mohácsi csata 500. évfordulójára. A huszadik század második felében, az 1950-es, 1960-as években a tömegsírok feltárása nagy lendületet adott Mohács kultuszának és történeti kuta-

8. kép. Olexa József: *Előképek az utolsó vizsgáról*, *Közhöly*, 2025 (rézkarc)

tásának, mely diszkusszió az idei, jubileumi évforduló kapcsán újra aktuálissá vált. A Mohács-vita messze túlmutat egy tudományos eszmecsere keretein, a nemzeti egység kérdésével, a nemzeti szuverenitással, a társadalmi felelősségvállalás tágabb összefüggéseinek magyarországi helyzetével is foglalkozik. Mohács a nemzeti narratívában és a történelmi emlékezetben betöltött meghatározó szerepét hangsúlyozza a tárlaton Danka Attila többszínnyomatú ex librise a nemzeti emlékhely kopjafáit és II. Lajos királyunkat megörökítő ábrázolással. A szimbolikus megformálású kompozíció az I. Szulejmán szultán kalligrafikus pecsétjén használt arab betűs írásmódot utánzóan tünteti fel a könyvjegye szövegét, benne a megrendelő

9. kép. Danka Attila: Mohács 500, Ex libris Vasné dr. Tóth Kornélia, 2026 (linómetszet)

nevével: „Mohács 500. Ex libris Vasné dr. Tóth Kornélia, 2026”. Mohács mai napig ható üzenete a széthúzás miatti bukás elkerüléséért az erők egyesítésének a szükségessége. (9. kép)

A negatív érzületek és hangulatok ellenpontozásaként, mintegy iránymutatásként a kiállított képek némelyikén feltűnik a fény is, mint a remény, az értékek forrása, például Sinka Péter *Sol v2 I.* és Nagy Gábor György *Hajtogatott fény I–IV.* című alkotásain. Az utóbbi sorozaton ugyanazon formában számos textúravariációt láthatunk.

Életünkben fontos helyet tölt be, szellemi táplálékot nyújt az oktatás és a hit, erre utal Vladár Csaba képe *Iskola és templom* címmel, Reményik Sándor költőre – és hasonló című versére (*Templom és iskola*) – emlékezve. A városi életmód egy fontos részeként, a közlekedéshez kapcsolódóan buszon utazókat, illetve arra váró embereket jelenít meg életképszerűen Pazár Éva *11-es busz* és Tóth András *Busz-megálló 2.* című grafikája. Ezekkel szembeállítható Palásti Erzsébet *Sorsok* című műve, mely a falusi létet idézi lovas kocsin ülő alakokkal.

A sort folytathatnám még az emberi élet, a természet, a növény- és állatvilág megannyi vizuális jelentésrétegét, szépségét bemutató művekkel, melyek közül szeretném még kiemelni Sárközi Helga *Hasadék* című linómetszetét. (10. kép)

A kiállítás képeire visszatekintve megállapíthatjuk, hogy az alkotás: tanúságtétel.

10. kép. Sárközi Helga: Hasadék, 2025 (linómetszet)

„Van egy másik valóság – a tükörkép, amit a világ mutat benned, ha művész vagy. S egy idő múlva, ha sejtet mesterségedet, már csak ez a másik valóság érdekel” – írta Márai Sándor. Nekünk, befogadóknak pedig az a feladatunk, hogy a műveken keresztül párbeszédet folytassunk ezzel a másik, a dolgok mélyén rejlő valósággal, megtaláljuk a hozzá vezető utat, amire gazdag lehetőséget nyújt számunkra a jelen tárlat. Az idén már hatodszor megrendezett országos – sőt határainkon túlra is kiterjedő – hatvani biennálé példaértékű, a kisgrafikai biennálé gondolatát viszi tovább a 2026. április 2-án megnyílt I. Velencei-tavi Ex Libris és Kisgrafikai Biennálé is Kápolnásnyéken. Kívánom, hogy a hatvani seregszemle legyen továbbra is viszonyítási pont, zsinórmérték a kisgrafika-kedvelők számára, és a példáját követve egyre több helyen kerüljön sor ilyen típusú kiállításokra hazánkban és külföldön.